

**2009 MALİ YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE
KANUNU TASARISI İLE 2007 MALİ YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİNHESAP KANUNU
TASARISI'NIN PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU GÖRÜŞME
TUTANAKLARI**

BAŞKAN: Sait AÇBA (Afyonkarahisar)
BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Altan KARAPAŞAOĞLU (Bursa)
SÖZCÜ : Hasan Fehmi KINAY(Kütahya)
KÂTİP : Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)
-----O-----

18.11.2008

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.20

BAŞKAN: Sait AÇBA (Afyonkarahisar)
KÂTİP: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

--- 0 ---

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap)
Özürlüler İdaresi Başkanlığı (Bütçe + Kesinhesap)
Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap)
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap)

....

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Hamzaçebi...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, bürokrasinin çok değerli temsilcileri; Sayın Bakanın görev alanına giren kurumların Hükûmetin veya Hükûmetlerin sosyal programlarını uyguladığı, sosyal programlarının uygulama aracı olan kurumlar olduğunu görüyoruz. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı ve Aile Müsteşarlığı gibi kurumlar hepsi toplumda sosyal açıdan desteklenmesi gereken konulara yönelik programları uygulayan kurumlar olduğu görülmektedir. Sosyal koruma harcamaları açısından ülkemizin durumunu değerlendirdiğimizde, Sayın Bakanın görev alanına giren kurumların harcamaları, artı, bu konuda harcama yapan kurumların, Sosyal Güvenlik Kurumu dâhil, onların harcamaları da içinde olmak üzere yaptığımız değerlendirmede Türkiye'nin düzeyinin bu harcamaların gayri safi yurt içi hasılaya olan düzeyinin AB ortalamalarının çok altında olduğunu görürüz. Bu açıdan, bu alanda almamız gereken mesafenin çok olduğunu belirterek sözlerime başlamak istiyorum. SHÇEK bütçesinde veya ilgili diğer kurumların bütçelerinde birkaç yıldır normal bütçe ödeneklerinin artış oranının üzerinde yaptığımız artışlar batı ile aramızdaki farkı kapatmaya maalesef yetecek düzeyde değildir. Esasen bu farkın kapatılması sadece Sayın Bakanın görev alanına giren kurumların bütçe ödeneklerinin artırılmasıyla da ilgili değildir. Bu, işin sadece bir boyutudur.

Sayın Bakanın sunumu içinde benim en çok dikkatimi çeken konu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe kavramının artık Sayın Bakanın da görev alanında olduğudur. Bunu son derece önemsiyorum. Toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik bütçe anlayışının böylece Hükûmet düzeyinde bir Sayın Bakandan telaffuz edilmiş olmasını son derece önemsiyorum. Değerli arkadaşlar, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme veya toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme, her iki ifade de kullanılmaktadır, bütçe programlarının sonuçlarının cinsiyet eşitsizliğini

gidermede ne derece etkili olduğunu ölçmeye yöneliktir. Yoksa kadınlara mahsus bir bütçe anlayışı değildir bu. Programların sonuçları değerlendirilir. Eğer cinsiyet eşitsizliğini gidermede bu programlar başarılı olmamışlarsa ona göre program gözden geçirilir, yeniden yeni araçlarla donatılır. Ancak bu konu sadece Sayın Bakanın görev alanına mahsus olarak düşünülmemelidir. Bütün kamu kurumlarının, bütün bakanlıkların bu anlayışı benimsemesi gerekir. Sayın Bakan tabii ki bunun öncülüğünü yapacaktır. Bu açıdan baktığımızda, toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından baktığımızda gerçekten kadının toplumdaki yerinin eşitlik açısından veya eşitsizlik açısından iyileştirilmesi için desteklenmesi gerektiği ortaya çıkar. Örneğin iş gücüne katılma oranına baktığımızda biz bunu hep bir ekonomik kavram olarak alırız. İş gücüne katılma oranının alt ayırımına baktığımızda -belki komisyon üyeleri için tekrar olacaktır, sabah bunu ifade ettim, ama Sayın Bakan burada olduğu için bir kez daha ifade etmek istiyorum- kadınların iş gücü içerisindeki payının son derece düşük olduğunu görürüz ve bu oran giderek düşmektedir. Örneğin 2002 yılında iş gücüne katılma oranı içerisindeki kadın oranı yüzde 27,9 iken bu oran 2007’de 24,8’e düşmüştür, daha düşmüştür. İşsizlik oranına baktığımızda, işsizlik oranlarının alt kalemlerine baktığımızda işsizliğin de gerçekte toplumda bir kadın işsizliği olduğu ortaya çıkacaktır. Herkesin sorunu ama daha çok kadınların sorunu. İstihdam oranına baktığımızda yine istihdam oranında da kadınların payının son derece düşük olduğunu görürüz ve 2002 yılını baz alsak bile bu oranın giderek düştüğünü görürüz. Yani kadınlar çalışma hayatından çekiliyor, uzaklaşıyor.

Değerli arkadaşlar, esasında şuradaki tablo bile bunun bir göstergesidir. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerini dikkate alırsak 40 üyeden oluşan Plan ve Bütçe Komisyonunda 1 tane kadın üye vardır. Sayın Bakanın arkasındaki tablo bizim için umut verici. Saydım, 7 veya 8 bayan arkadaş var Sayın Bakan haricinde. Bu güzel bir şey. Bürokrasi kadrosu yine kadın-erkek eşitliği açısından belki olumlu sayılabilir bir düzeydedir, ama Parlamentonun bu görüntüsü bu açıdan, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme açısından umut verici değil. Demek ki önce bu alanda almamız gereken ciddi bir mesafe var.

ALAATTİN BÜYÜKKAYA (İstanbul) – Son günlerde ciddi değişiklikler yapıyorsunuz hanımlar konusunda.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Şaşıyor musunuz Sayın Büyükkaya?

ALAATTİN BÜYÜKKAYA (İstanbul) – Gerçekten kutluyorum, tebrik ediyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Değerli arkadaşlar, size bu konuda birkaç tane uluslararası istatistik vermek istiyorum. Hepinizin bildiği gibi, kalkınmayı sadece büyüme olarak almama yönündeki yaklaşım 1980’li yıllardan itibaren bütün ülkelerde ve ekonomi literatüründe benimsenmiştir. Burada Birleşmiş Milletlerin yayınladığı insani gelişme endeksine değineceğim. Bu endekste Türkiye 2002 yılında 85’inci sıradayken 2007 yılında ancak 84’üncü sıraya gelmiştir. Yine Birleşmiş Milletlerin cinsiyetle ilgili bir insani gelişme endeksi vardır. İnsani gelişme raporu içerisinde yayınlanan bu endeks üç ana unsura dayanır, bu endeks üç ana unsurun değerlendirilmesi suretiyle ortaya çıkar. Bunlardan birincisi ortalama yaşam beklentisidir, ikincisi ortalama gelir düzeyi, üçüncüsü eğitimidir. Eğitimin iki alt kalemi vardır. Birincisi kadın ve erkek okuma yazma oranı, ikincisi kadın ve erkek okullaşma oranı. Bakın 2002 yılında Türkiye 173 ülke arasında 71’inci sıradayken 2007 yılında sekiz sıra geriye gitmek suretiyle 177 ülke arasında 79’uncu sıraya inmiştir. Değerli arkadaşlar, Birleşmiş Milletler’in cinsiyetle ilgili insani gelişme endeksidir bu.

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) – Toplam ülke sayısı 5,60 ama.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Bakarsınız, orada toplam ülke sayısının 5,60 olması nedeniyle Türkiye bir iki sıra geri gitmişse onu da sizler düzeltirsiniz.

Değerli arkadaşlar, yine bu konuda size bir endeks daha sunmak istiyorum. Dünya Ekonomik Forumu’nun yayınladığı bir endeks. Kadının ilerlemesini ulusların gelişmesinin önemli bir stratejik boyutu olarak alır Dünya Ekonomik Forumu. İlki 2005’te olmak üzere bugüne kadar toplam dört endeks yayınlamıştır. Bu dört endekste de cinsiyet eşitsizliğini ölçmede dört ana unsur esas alınmıştır. Birincisi eğitimidir, ikincisi ekonomik hayata katılımdır, üçüncüsü sağlıktır, dördüncüsü siyasal güçlenme olarak ifade edebileceğimiz kadının siyasi hayattaki yeri; sadece siyasal katılım değil. Burada da Türkiye’nin durumu son derece kötüdür diyeyim değerli arkadaşlar, iyi değildir dersem şimdi biraz hani ortalarda bir yerde gibi bir anlam çıkabilir. Türkiye burada kötüye gitmektedir. Bakın, 2006 yılında Türkiye 105’inci sıradayken 2008 yılında burada 123’üncü sıraya inmiştir. Toplam 130 ülke var bu endekste 2008 yılında. 130’uncu ülke Yemen’dir. Biz 123’üncüyüz. Bu endekslerin her biri belki tartışılabilir. Ama hem Birleşmiş Milletler

endeksinin hem Dünya Ekonomik Forumu endeksinin Türkiye’de kadınların yerinin daha geriye gittiği yönündeki ortak değerlendirmesini dikkate almak zorundayız.

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) – İki yıl önceki rakamları ihtiva ediyor onlar, değil mi?

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Hayır, bakın, cinsiyetle ilgili insani gelişme endeksi 2000 yılından itibaren ben buraya aldım, daha geriye de gidebiliriz.

HALİL AYDOĞAN (Afyonkarahisar) – Dün bir belge göstermiştik size.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Dün gösterdiğiniz belge, Sayın Aydoğan, wikipedi’den almışsınız. Wikipedi’den alınmaz Sayın Aydoğan. Wikipedi değil, doğrudan Birleşmiş Milletlerin sayfasına girersiniz. Oradan endeksleri alırsınız. Ben size birer örneğini verebilirim. Hiç gizli değil, saklı değil. Şimdi vereyim. Bunun üzerinden değerlendirmenizi yapın. Eksikliklerim varsa giderirseniz gerçekten memnun olurum. Ben özellikle bir eksik bulma gayreti içerisinde değilim.

BAŞKAN – Sayın Hamzaçebi, toparlarsanız.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum.

Yani, kadının konumu konusunda, demek ki, kadının statüsü konusunda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme konusunda bizim çok daha ciddi bütçelere, ciddi politikalara ihtiyacımız var.

Sayın Bakan, yıllık programdan birkaç rakamı dikkatinize sunmak istiyorum, 2009 yılı programı. Burada Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’nün yetiştirme yurduna ilişkin sayıların ve kapasitelerin giderek düştüğü görülmektedir. Acaba neden? 2005 yılında 110 yetiştirme yurdu, 8.581 kişilik kapasiteye sahipken 2007 yılında sayı artmakla birlikte, 113’e çıkmakla birlikte kapasite 8.281’e düşmüştür. Acaba kalitenin yükselmesi mi söz konusu? Ama, sayı düşerken acaba azalan sayı nedeniyle bu yurtlara giremeyen çocuklarımız mı vardır? 2008’de rakam eylül ayı itibarıyla burada var, ama rakam daha düşmektedir. Aynı demeyeyim, çocuk yuvası ve huzur evindeki rakamlar 2006 ve 2007’de aynı gözüküyor. Yani 2006’da 2005’e kıyasla bir artış sağlanmış, ancak 2007’de herhangi bir artış gözüküyor. 2008 rakamları eylül ayı itibarıyla olduğu için değerlendirme olanağım yok. 2007’den düşük, ama eylül sonu olduğu için gerçekçi değil. 2008’de bu rakamlar ne olmaktadır çocuk yuvası ve huzur evinde.

Saray Rehabilitasyon Merkezimizdeki olaya ben de değinmek istiyorum. Bu olay gerçekten hepimizi üzen bir olay olmuştur. Sayın Bakanın da üzüldüğünü basından görüyoruz, izliyoruz. Ancak, bu olayın sonucunda o kişi hakkında, bu görüntüleri elde eden, yabancı basına taşıyan bu kişi hakkında suç duyurusunda bulunmak yerine demeyeyim, eğer bu bir suçsa tabii ki yasalar gereğince bunu yapacaksınız, ama, bunu yapmak zorunda iseniz de esas olan oradaki sorundur. Siz Bakan olduğunuzda Malatya’da yaşanan olayın bir benzeri veya ona paralel diyebileceğimiz bir olayı biz şimdi bu Saray Rehabilitasyon Merkezinde görüyoruz. Temelde bir sorun mu var acaba SHÇEK yurtlarında? Ehil personel mi yok? Yeteri sayıda uzman personel mi istihdam edemiyoruz? Yeteri kadar uzman personeliniz yok ise bunları almak sizin elinizde. Buraya getireceğimiz her türlü teklifin, her türlü talebin Plan ve Bütçe Komisyonundan önceki yıllarda karşılandığı gibi şimdi de karşılanacağını gayet iyi biliyorsunuz. Ama bir problem olduğu kanaatindeyim ben. Hiçbir kimseyi, hiçbir yöneticiyi esas alarak bir değerlendirme yapmıyorum. Ama sonuçta burada bir sorun olduğu ortaya çıkıyor. Bu soruna ciddi bir neşter atılması gerektiği kanaatindeyim. Bu sorunun çözümü için ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Son sorum da şu: Her bütçe sunuşunuzda birçok faaliyetten söz ediyorsunuz. 2008 yılı bütçe sunuşunuzda 2008 yılında toplumsal cinsiyet eşitliği kurumu taslak modeli oluşturulması şeklinde bir projeden söz ettiniz. Şimdiki sunuşunuzda onu göremedim. Belki sunduysanız ben kaçırmış olabilirim. Kaçırdıysam özür dilerim. Bu ne durumdadır? O konuda bilgi verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

....

SORULAR VE CEVAPLAR

Sayın Hamzaçebi...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sorum şu: Sayın Bakan sunuşunda Özürlüler İdaresi Başkanlığına ilişkin bilgi verirken bir engelsiz Türkiye projesinden söz ediyor. Hep “özür” kelimesini kullanırken, birden “engelsiz” kelimesine geçiyor, özürsüz Türkiye projesi demiyor. Acaba, Özürlüler İdaresinin adını engelliler idaresi olarak değiştirmeyi düşünür müsünüz? Önerim bu, yani sorum bu. Yoksa, bunu yanlış

kullandığınız anlamında bir şey söylemiyorum ama “engelsiz” kulağa daha hoş geliyor. Özürlü deyince, sanki bir ürün, bir malla ilgili bir kavram gibi akla geliyor. Belki başka dillerde daha kötü kelimeler kullanılıyor olabilir, özürlü kelimesini kullanırsak hiç ona takılmamak da gerekebilir, o da mümkün ama belki “engelliler idaresi” demek de mümkün olabilir. Sayın Bakanın acaba bu konudaki görüşü nedir?

Teşekkür ederim.